

Observerend leren lezen

Observeren hoe je diep opbouwt

WET 1
UNIVERSITEIT UTRECHT

Universiteit Utrecht

1

Universiteit Utrecht

Inhoud

- 1. Lesdoel en terugkoppeling naar les 2
- 2. Het belang van teruglezen
- 3. Een discussie voor school, met een voorbereidende opdracht
- 4. Filmpjes van twee lezende leerlingen bekijken en beschrijven
- 5. De twee lezende leerlingen vergelijken met elkaar
- 6. Conclusie: Wat heb je geleerd?

2

1. Lesdoel van deze les

- vorige les: **wat** houdt diep begrip in?
- **deze les: hoe** moet je daarvoor lezen?
  - actief, bewust lezen
  - tekstdelen vaak teruglezen

3

Hieronder staan zeven uitspraken. Vijf ervan leiden doorgaans tot diep begrip. Welke zijn dat?

1. Je stelt jezelf vragen over tekstuitspraken tijdens het lezen.
2. Je leest de volgende alinea, al begrijp je de vorige niet.
3. Je bepaalt wat de belangrijkste zin of zinnen zijn in een alinea.
4. Je formuleert voor jezelf na lezen de hoofdgedachte van de tekst.
5. Je denkt van tevoren na wat je al over het tekstonderwerp weet.
6. Je zoekt van een onbelangrijk woord de betekenis op internet op.
7. Je neemt na het lezen nog kort de belangrijkste tekstdelen door.

4

2. Het belang van teruglezen

een lastige alinea of passage snappen, de hoofdgedachte bepalen, vaststellen wat belangrijk is in een alinea, controleren of je een alinea voldoende begrijpt -> allemaal teruglezen!

- Voor diep begrip lees je een tekst niet **automatisch**, regel na regel even door; je leest **intensief**.
- **Teruglezen** is vrijwel altijd **essentieel**.

5

Klassengesprek

- 1) Wanneer gebruik je diep lezen?
- 2) Als je een tekst voor Nederlands moet bestuderen, lees je zelf deze dan meestal uitgebreid en intensief terug?

6

3. Een discussie voor school

Stel, je moet voor het schoolvak Nederlands met drie andere leerlingen **een discussie** voor cijfer gaan voeren over de vraag of de Nederlandse overheid alcohol dringend moet ontmoedigen of zelfs verbieden. Jij bent **tegen zo'n dwingend overheidsbeleid tegen alcoholgebruik**.

Omdat je docent verwacht dat je je hebt ingelezen, heb je van je docent een korte tekst gekregen die je vooraf moet bestuderen.

7

Vorbereidende opdracht

- Je ziet straks weer twee leerlingen die de tekst voor de discussie doorwerken.
- Lees nu eerst **zelf** de tekst, op zo'n manier dat je de **hoofdpijnen diep** begrijpt. Let ook erop wat je doet tijdens bestuderen: herlees je tekstdelen, wanneer en waarom herlees je?
- Erna volgt een inhoudelijke vraag die je moet beantwoorden zonder dat je de tekst nog erbij hebt!

8

• Opdracht 1

Geef vier argumenten uit de tekst waarom een grootschalig ontmoedigingsbeleid van alcohol niet zinnig is.

9

- We komen aan het einde van deze les terug op de antwoorden op voorgaande vraag!

10

4. Twee lezende leerlingen bekijken en beschrijven

• Je krijgt nu te zien en te horen hoe **twee vwo 4-leerlingen** deze tekst diep proberen te begrijpen voor de discussie over alcoholgebruik. **Bij elke leerling** vragen we je enkele opdrachten te maken, waarbij we het vooral met je erover willen hebben **hoe** ze deze tekst probeert te begrijpen: **wat lezen ze terug?** En lukt het hen zo diep begrip op te bouwen?

• Nadat je de twee leerlingen hebt gezien en beschreven, zullen we je gaan vragen ze met elkaar te **vergelijken**.

11

Waarop moet je bij het kijken letten?

Je kunt grofweg om drie redenen een tekst of tekstdelen herlezen:

- 1) **repareren** wat je **nog niet** begrijpt;
- 2) **controleren** of je **het voldoende** begrijpt;
- 3) **verdiepen** van wat je **al begrepen** hebt.

- *Vraag je dadelijk af: repareert, controleert of verdiept de leerling die je gaat zien, haar begrip?*

12

Leerling 1: Margje

- De eerste leerling van wie je de oogbewegingen gaat zien, is **Margje**. Je bekijkt één filmpje waarin ze de hele tekst leest. Volg haar kijkpatroon, en beluister haar commentaar en vraag je af **wat ze waarom** terugleest: repareert, controleert of verdiept ze haar begrip? En bouwt ze uiteindelijk diep begrip op?
- Na het bekijken volgen drie vragen.

13

Margje

Filmpje:

- <https://youtu.be/SuYKl-AqUM0>

14

Opdracht 2

- 1) Herleest Margje omdat ze wil repareren wat ze in de tekst niet begrijpt? Leg uit.
- 2) Herleest Margje omdat ze haar begrip wil controleren of verdiepen? Leg uit.
- 3) Margje levert commentaar op haar eigen leesgedrag. In hoeverre blijkt uit haar commentaar diep begrip? Leg uit.

15

Klassengesprek

- 1) En? Bouwt Margje diep begrip op?
- 2) Als Margje nu deelneemt aan de discussie over alcoholontmoedigings-beleid, kan ze dan de gedachtegang van de tekst goed uitleggen, denk je?

16

1. Vooraf lezen (4)

Opdracht 5

Schrijf voor jezelf op:

- Op wie leek jij meestal het meeste wat lezen betreft? Margje, Julia, of Bram?
- Wie heeft de tekst het beste begrepen, denk je? Margje, Julia, of Bram?

Klassengesprek

17

Leerling 2: Julia

- De tweede leerling van wie je de oogbewegingen gaat zien, is **Julia**. Je bekijkt één filmpje waarin ze de hele tekst leest. Volg haar kijkpatroon, en beluister haar commentaar en vraag je af **wat ze waarom** terugleest: repareert, controleert of verdiept ze haar begrip? En bouwt ze uiteindelijk diep begrip op?
- Na het bekijken volgen drie vragen.

18

Julia

Filmpje:

- <https://youtu.be/xVhwuWkCsQ4>

19

Opdracht 3

- 1) Herleest Julia omdat ze wil repareren wat ze in de tekst niet begrijpt? Leg uit.
- 2) Herleest Julia omdat ze haar begrip wil controleren of verdiepen? Leg uit.
- 3) Julia levert commentaar op haar eigen leesgedrag. In hoeverre blijkt uit haar commentaar diep begrip? Leg uit.

20

Klassengesprek

- 1) En? Bouwt Julia diep begrip op?
- 2) Als Julia nu deelneemt aan de discussie over alcoholontmoedigingsbeleid, kan ze dan de gedachtegang van de tekst goed uitleggen, denk je?

21

5 De leerlingen met elkaar vergelijken

- Laten we nu de twee lezers onderling vergelijken: wie van hen **begrijpt** de tekst **diep**? En waarom lukt het de ene leerling **beter om diep begrip** op te bouwen, dan de andere?

22

Klassengesprek

- Stap 1: Welke leerling repareert haar begrip het meest? Margje of Julia?
- Stap 2 en 3: Welke leerling controleert en/of verdiept haar begrip het meest? Margje of Julia?

23

Diep genoeg?

- Margje en Julia kunnen de **hoofdgedachte** in eigen woorden weergeven! Zeker een teken van dieper begrip!
  - Maar voor de **discussie** moeten ze de **argumenten** meenemen tegen alcoholontmoediging. Margje noemt deze nauwelijks; **Julia** stipt er twee van de vier aan.
- > Julia's begrip voor deze opdracht is dus **dieper** ... maar is het helemaal voldoende?

24

Wat had Julia nog extra kunnen doen om nog dieper begrip voor deze opdracht op te bouwen?

25

Vier argumenten tegen alcoholontmoedigingsbeleid - laten we ze **op een rijtje zetten**. En snap je ze? (klassengesprek)

- Moet de overheid nu een grootschalig ontmoedigingsbeleid invoeren via belasting en voorlichting? Let intussen op
- (1) **de valse dubbele moraal**: wel waarschuwen en belasten met accijnzen, maar niet volledig verbieden, ondanks de hoge kosten voor de gezondheidszorg.
- (2) Voor het actief ontmoedigen van ongeremde consumptie pleit veel, maar dat geldt bijvoorbeeld ook **voor frisdrank of worst**.
- (3) De vraag is bovendien of het wel de **moete waard is om overheidsgeld in te zetten** op het terugdringen van lichte alcoholconsumptie. De meest recente poging tot een volledig verbod, de Prohibition (1920-1933) in de VS, bleek onhaalbaar en ineffectief. Corruptie, geweld en criminaliteit namen sterk toe en de overheid kon de inkomsten niet missen. [...] Tijdens de Prohibition waren er voorstanders van temperance, matigheid, en ook nu gaat het om hoeveelheid.
- (4) Mensen doen voortdurend dingen die risico's inhouden. Ze eten ongezond, bewegen te weinig, ondernemen gevaarlijke sporten. Het zit in **de menselijke aard risico's te nemen** en die eigenschap heeft ons ook veel vernieuwing gebracht. [...]

26

6. Conclusie

27

Wie begreep de tekst diep voor deze opdracht?

- Margje en vooral Julia begrijpen de **hoofdgedachte**.
- Julia heeft duidelijk zicht op de **denkstappen** en op de **argumenten** tegen een grootschalig ontmoedigingsbeleid. Maar **helemaal scherp** krijgt ze alle argumenten niet.
- **Nog wat vaker teruglezen** zou ook voor Julia beter zijn geweest.
- En daarna: alle argumenten **op een rij zetten**, eventueel in een schema of overzichtje.

28

Teruglezen als drietrapsraket

Hoe bouw je diep begrip op?

Cruciaal is dus vaak **teruglezen**:

zo (stap 1:) **repareer**, (stap 2:) **controleer** en (stap 3:) **verdiep** je je tekstbegrip.

Daarna kun je nog allerlei **extra stappen** zetten:

- zinnen onderstrepen, aantekeningen maken, samenvattingen of **schema's maken**.

29

Evaluatie

1. Had je zelf voldoende diep begrip bij deze opdracht opgebouwd? Anders gezegd: wist je de vier argumenten te noemen?
2. Wat zou je voor het begrijpen van een tekst als deze de volgende keer anders doen?
3. Wat heb je door deze les geleerd over hoe je diep begrip opbouwt?

30

 Universiteit Utrecht

Vragen?

Suggesties, vragen etc.? Mail:
p.j.h.rooijackers@uu.nl
(of p.rooijackers@sj.nl ...)

